

KONSORTIORYHMÄN PÖYTÄKIRJA

Aika Tiistaina 22.11.2011 klo 10.00–12.25

Paikka Kansalliskirjasto, Yliopistonkatu 1, 2. krs, Fabiania-kokoushuone

Läsnä Kimmo Tuominen, kirjastonjohtaja, Jyväskylän yliopisto, puheenjohtaja
Eeva Klinga-Hyöty, tietopalvelupäällikkö, HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu
Tarja Koskimies, kirjastonjohtaja, Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Minna Liikala, yksikön päällikkö, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos
Tuula Hämäläinen, palvelupäällikkö, VTT (Armi Länkelinin varajäsen)
Annikki Roos, kampuskirjastonjohtaja, Helsingin yliopisto (poistui klo 12.10)
Liisa Rossi, palvelupäällikkö, Kuopion kaupunginkirjasto - Pohjois-Savon maakun-
takirjasto
Arja Tuuliniemi, palvelupäällikkö, Kansalliskirjasto/FinELib
Anni Lehikoinen, kirjastosihteeri, Kansalliskirjasto/FinELib, sihteeri

Asiantuntijat

Väinö Ala-Härkönen, tietojärjestelmäasiantuntija, Kansalliskirjasto/FinELib
Anu Alaterä, tietoasiantuntija, Kansalliskirjasto/FinELib
Paula Mikkonen, tietoasiantuntija, Kansalliskirjasto/FinELib

Poissa Armi Länkelin, tietopalvelupäällikkö, Säteilyturvakeskus
Virva Nousiainen-Hiiri, toimistopäällikkö, Helsingin kaupunginkirjasto-
keskuskirjasto

Esityslista

1. Kokouksen avaus, osallistujien toteaminen ja esityslistan hyväksyminen

Esitys:

Puheenjohtaja avaa kokouksen ja toteaa osallistujat. Hyväksyttäneen esityslista.

Päätös:

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10.02 ja totesi osallistujat. Hyväksyttiin esityslistasta seuraavin lisäyksin: kohdat 6.1 Yliopistojen rahoitusmalli ja 6.2 Kansalliskirjaston indeksikorotus ja sen kohdentaminen.

2. Syksyn aineistoneuvottelujen tilanne

Syksyn aineistoneuvotteluissa on neuvoteltavana 80 aineistoa. Kilpailutettavia aineistoja oli yksi. Aineistoilmoittautumiset ovat käynnissä valtaosasta aineistoja. Muutamassa aineistossa käydään vielä hinta- ja sopimusneuvotteluja. FinELibin uusitut lisensiointiperiaatteet ovat olleet käytössä vuoden 2011 alusta ja joidenkin

aineistojen osalta on käyty kustantajien kanssa keskusteluja ehdottomien lisensiointiperiaatteiden toteutumisesta. Monivuotisista sopimuksiin joiden sopimuskausi vielä jatkuu on tullut alkusyksyn aikana 27 uutta tilausta.

Eesitys:

Arja Tuuliniemi ja Paula Mikkonen esittelevät aineistoneuvottelujen tilannetta. Keskustellaan neuvottelutilanteesta. (Liite 1).

Keskustelu:

Paula Mikkonen kertoi aineistoneuvotteluista. Muutamasta aineistosta kirjastot eivät ole vielä saaneet tarjousta, koska aineistoneuvottelut ovat kesken. Neuvotteluja käydään sekä hinnasta että sopimusehdoista. Konsortioyhmä totesi, että ehdottomia lisensiointiperiaatteita on noudatettava.

Facta-aineistosta ei ole tulossa uutta sopimusta, sillä palvelun tarjonta lopetetaan. Aleksi-aineistoon ollaan avaamassa etäkäyttöä myös yleisille kirjastoille. Kuopion kaupunginkirjasto on testannut Aleksin etäkäyttöä.

Uusista aineistoista neuvotteluja on käyty Naxos Music Librarystä, Literature Onlinesta, Fonecta B2B:stä ja EBSCO:n Political Science Completestä. EBSCO Political Science Complete -aineistosta ei tule konsortiosopimusta, mutta muiden uusien aineistojen osalta neuvottelut ovat yhä käynnissä.

Konsortiossa on kiinnostusta Thomson Reutersin Book Citation Index-palvelua kohtaan. Book Citation Index on tällä hetkellä konsortion jäsenillä koekäytössä.

Anu Alaterä kertoi, että neuvottelut kehysopimuksen saamiseksi Elsevierin e-kirjoista eivät johtaneet tulokseen, minkä johdosta organisaatiot tekevät hankinnat suoraan kustantajan kanssa, mutta konsortion neuvottelemalla sopimusehdoin.

Konsortioyhmässä keskusteltiin organisaatioiden yhdistymisen vaikutuksesta aineistojen hinnoitteluun. Tarja Koskimies huomautti, että ammattikorkeakoulu-uudistus tulee vaikuttamaan organisaatioiden käyttäjämääriin (Liite 2). Arja Tuuliniemi totesi, että hintoja ei voi muuttaa kesken sopimuskauden, mutta lupasi selvittää mitä aineistosopimuksissa on kirjattu organisaatioiden yhdistymisistä.

3. Konsortion toiminta vuonna 2012

FinELib-konsortion toimintaa vuonna 2012 leimaa päivitetyn strategian toiminnallistaminen ja toteutuksen aikatauluttaminen. Jäsenet ja sidosryhmät voivat kommentoida strategiaa marraskuun loppuun saakka, minkä jälkeen konsortion ohjausryhmä hyväksyy strategian. Konsortion strategisia päämääriä tulevalla kaudella ovat: toimintamallit tukevat konsortion jäsenektoreiden tarpeita, konsortion tarpeita vastaavat tietoyhteiskunnan palvelut ja toiminta perustuu huippuosaamiseen. (Liite 3)

Strategian toiminnallistamisen lisäksi konsortio toteuttaa perustehtäviään: aineistohankintaa ja siihen liittyviä palveluita. Nelli-portaalin perusylläpidon lisäksi parannetaan Nelli-toimiston asiakaspalvelua sekä kehitetään Nelli-portaalin käytettävyyttä.

Eesitys:

Arja Tuuliniemi, Paula Mikkonen ja Väinö Ala-Härkönen esittelevät konsortion toimintasuunnitelmaa vuodelle 2012 (Liite 4). Käydään keskustelua suunnitelmasta.

Keskustelu:

Arja Tuuliniemi kertoi, että FinELibin strategian uusin versio (Liite 3) on lähetetty kommenttikierrokselle. Ohjausryhmä käsittelee asiaa 5.12. pidettävässä kokouksessaan. Tuuliniemi esitti ehdotuksen strategian toteuttamisen aikatauluksi. Seuraavien päämäärien toteutus aloitetaan vuonna 2012:

- Arvioidaan ja uudistetaan konsortion palveluja ja työnjakoa
- Edistetään kotimaisten aineistojen tarjontaa
- Vaikutetaan julkaisualan hinnoittelu- ja palvelumalleihin
- Hyödynnetään koko konsortion asiantuntemusta
- Luodaan strategisia kumppanuuksia
- Osallistutaan toimialan kannalta merkittäviin kansallisiin ja kansainvälisiin foorumeihin, hankkeisiin ja aloitteisiin

Muut strategisista päämääristä toteutetaan vuoden 2012 jälkeen:

- Uudistetaan e-kirjojen hankintamalleja
- Edistetään e-aineistojen käyttöä
- Edistetään tiedon avointa saatavuutta
- Vaikutetaan rahoittajiin sekä tiede- ja kulttuuripolitiikkaan
- Vahvistetaan konsortion roolia tutkimuksen arvioinnin kentässä

Konsortioyhmä keskusteli tavoitteista ja toimintasuunnitelmasta vuodelle 2012. Konsortion palvelujen ja työnjaon määrittely edellyttää konsortiolta valmiutta muutoksiin, jotta strategian tavoitteet voivat toteutua. Sektorien tulee miettiä, mitä konsortiolta halutaan ja mitä palveluita ne tarvitsevat. Palveluita tulee arvioida sekä konsortiotasolla että sektorikohtaisesti. Konsortioyhmässä todettiin hyväksi se, että pohditaan konsortion toimintaa ja tehdään arvioita, mikä voi johtaa myös siihen että tiettyjä osia päätetään lakkauttaa. Arja Tuuliniemi kertoi, että konsortion ohjausjärjestelmää uudistetaan kirjastoverkkopalvelujen ohjausjärjestelmän uudistamisen yhteydessä. Asiaa valmistellaan Kansalliskirjaston kirjastoverkkopalveluissa ja ohjausryhmien jäsenille on lähetetty kysely uudesta ohjausjärjestelmästä. Konsortioyhmässä esitettiin toive, että kirjastot pääsevät kommentoimaan esitystä uudesta ohjausjärjestelmästä.

Kotimaisen e-aineistotarjonnan edistämistä pidettiin tärkeänä, mm. yliopistot tarvitsevat kotimaisia kurssikirjoja. Konsortioyhmässä pidettiin tärkeänä aloittaa e-kirjojen hankintamallien uudistaminen jo vuonna 2012, mutta keskustelussa ei löydetty työhön resursseja.

Koko konsortion asiantuntemuksen hyödyntämistä varten tulisi kehittää toimiva malli kirjastojen kokemusten ja osaamisen jakamiseksi. Mahdollisina strategisina kumppanuuksina mainittiin alan yhdistykset ja kirjastoseurat. Tutkimuksen arvioinnista konsortioyhmässä todettiin, että kirjastoilla tulee olemaan rooli arviointiprosessissa ja kirjastojen tulee toimia yhteistyössä organisaatioiden strategisen johdon kanssa.

Strategiassa mainittujen tehtävien lisäksi konsortion ohjausryhmä on päättänyt, että vuonna 2012 tutkitaan Elsevierin mahdollista siirtämistä kustannustenjakomalliin. Todettiin, että kustannustenjakomallia valmistelemaan työhön tulee valita edustajat Elsevierin lehtipakettia tilaavista organisaatioista.

Väinö Ala-Härkönen kertoi, että Nelli-toimiston tavoitteita vuodelle 2012 ovat asiakaspalvelun sekä portaalin käytettävyyden parantaminen.

4. Tutkijoille suunnattu käyttäjäkysely

FinELib toteutti syys-lokakuussa 2011 elektronisten julkaisujen käyttöä koskevan verkkokyselyn otsikolla "Tieto tutkijan työpöydälle!". Kysely suunnattiin yliopistoissa, yliopistollisissa sairaaloissa ja FinELib-konsortioon kuuluvissa tutkimuslaitoksissa työskenteleville tutkijoille. Vastauksia kyselyyn tuli runsaasti, kaikkiaan 3 830 kappaletta.

Kyselyn tavoitteena oli selvittää, mitkä tieteelliset julkaisut ovat tutkijoille tärkeitä, vastaavtko saatavilla olevat elektroniset julkaisut tutkijoiden tarpeita, ja minkälaisia ongelmia tutkijat ovat kohdanneet käyttäessään elektronisia julkaisuja. Kyselylomakkeen suunnittelussa kiinnitettiin huomiota myös ajankohtaisiin aiheisiin, kuten kansainvälistä ja monitieteistä tutkimustyötä tekevien tutkijoiden tiedonsaantiin sekä aineistohankintojen rahoittamiseen. Tavoitteena oli kerätä aineistoa, jonka avulla konsortioon kuuluvien organisaatioiden tietopalvelut ja kirjastot voisivat kehittää tutkijoille suunnattuja e-aineistopalvelujaan.

Tutkimukseen osallistuneet yliopistot ja tutkimuslaitokset ovat saaneet organisaatiokohtaiset raportit ja datan omien vastaajiensa osalta. Organisaatioilla on oikeus julkaista vastauksista tuotettuja raportteja painettuna ja verkossa. Myös FinELib-toimisto koostaa raportin kyselyn tuloksista. Lisäksi aineistosta esiin nousevia, syvempää tarkastelua kaipaavia aiheita tarjotaan opiskelijoille ja tutkijoille jatkotutkimusta varten. (Liite 5)

Esitys:

Anu Alaterä esittelee kyselyn toteutusta ja alustavia tuloksia. Keskustellaan kyselystä.

Keskustelu:

Anu Alaterä kertoi kyselyn taustasta, toteutuksesta ja alustavista tuloksista (Liite 5 ja 6). Lopullinen raportti tuloksista valmistuu tammikuun 2012 lopussa. Kyseessä oli FinELibin ensimmäinen tietylle käyttäjäryhmälle suunnattu kysely. Seuraava kysely suunnataan eri käyttäjäryhmälle. Kyselyn työstämiseen ovat osallistuneet FinELib-konsortion jäsenet eri kokoonpanoissa, palveluyksikkö sekä pieni kyselyasiantuntemusta edustava ryhmä. Kyselyn testaukseen osallistui pieni joukko tutkijoita. Kysely toteutettiin Digium-kyselyohjelmistolla.

Tutkijat vastasivat käyttäjäkyselyyn aktiivisesti ja perusteellisesti. Kirjastot ovat saaneet käyttöönsä omien organisaatioidensa datan. On toivottavaa, että kirjastot tiedottavat koko konsortiolle myös itse tekemistään analyyseistä.

Kyselyn tuloksia esitellään tarkemmin 15.12.2011 pidettävässä Käyttäjäkysely ja glögi- tilaisuudessa. Tilaisuuteen on mahdollista osallistua myös etäyhteydellä.

Konsortioyhmässä esitettiin toive, että konsortio toteuttaisi tutkijakyselyn uudelleen, koska kysely koettiin hyödylliseksi kirjastoille. Arja Tuuliniemi totesi, että kyselyn toteuttaminen vaatii resursseja ja että konsortio on sopinut että seuraava konsortioyhmä toteutetaan muulle kohderyhmälle kuin tutkijoille. Konsortion on huomioitava kaikki kirjastosektorit. Organisaatiot voivat kuitenkin hyödyntää kyselypohjaa ja toteuttaa käyttäjäkyselyjä myös itse.

5. Ajankohtaista kustannustoimialalla ja konsortiossa

5.1. Kustannustoimialalla

5.2. Konsortiossa:

Ammattikorkeakoulu-uudistus tulee vaikuttamaan konsortion toimintaan. Tarkempaa tietoa uudistuksen aiheuttamista yhdistymisistä ja muutoksista koulutuspaikkojen määrään saataneen maaliskuussa 2012.

6. Muut asiat

6.1 Yliopistojen rahoitusmalli

Esitys yliopistojen rahoitusmallin uudistuksesta 2013 alkaen on valmistunut (Liite 7)

6.2 Kansalliskirjaston indeksikorotus ja sen kohdentaminen

Kansalliskirjasto on päättänyt, että indeksikorotusta ei kohdenneta sellaisenaan tulosalueiden käyttöön. Konsortioyhmä ilmaisee ohjausryhmälle huolensa siitä, ettei indeksikorotus näy FinELibin budjetissa 2012.

7. Tiedotusasiat

Tiedotusasioita ei ollut.

8. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään perjantaina 17.2.2012 klo 10 - 13.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.24.

LIITTEET

Liite 1: Aineistoneuvottelutilanne

Liite 2: FinELibin käyttäjäluvut

(http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/finelib/finelib_konsortio/kayttajamaarat.html)

Liite 3: FinELibin kommenttikierroksella oleva strategia

(http://www.kansalliskirjasto.fi/attachments/514xoyz0b/62Qj3tbUL/Files/CurrentFile/FinELib_strategia_2012-2015.pdf)

Liite 4: FinELibin toimintasuunnitelma 2012

Liite 5: FinELibin tutkijakysely - tilannekatsaus

Liite 6: Kyselyaineiston yleisesittely

(http://www.kansalliskirjasto.fi/attachments/514xoyz0b/637JXraTN/Files/CurrentFile/FinELib_-kayttajakyselyn_aineiston_yleisesittely.ppsx)

Liite 7: Ehdotus yliopistojen rahoitusmalliksi vuodesta 2013 alkaen

(<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2011/liitteet/okmtr26.pdf>)